

Nemzetközi jelentés a vallásszabadságról – 2017

Kiadta az Egyesült Államok Külügyminisztériuma (U.S. Department of State, Bureau of Democracy, Human Rights and Labor)

2018. május 29.

<http://www.state.gov/j/drl/rls/irf/religiousfreedom/index.htm?year=2017#wrapper>

MAGYARORSZÁG

VEZETŐI ÖSSZEFOGLALÓ

Az Alaptörvény (Alkotmány) rendelkezik a vallás szabadságáról, ideértve annak szabadságát is, hogy valaki áttérhessen egy másik vallásra vagy hitrendszerre, illetve vallásos tevékenységek és szertartások révén szabadon kinyilváníthassa vallásos hitét vagy meggyőződését. Tiltja a vallási diszkriminációt és az olyan beszédet, amely sérti bármely vallási közösség méltóságát. Az Alkotmány különválasztja a vallási közösségeket és az államot, és kinyilvánítja a vallási közösségek autonómiáját. A törvény értelmében a parlamentnek kétharmados többséggel kell jóváhagynia a vallási csoportok „elismert egyházként” való bejegyzését, ami a pénzügyi kedvezmények és az állami támogatás feltétele. A Parlament most sem szavazott különböző vallási közösségek bejegyzési kérelméről annak ellenére, hogy ezzel megsértette a saját maga által hozott jogszabályokat, továbbá hogy a szavazás elmulasztását az Alkotmánybíróság alkotmányellenesnek minősítette. Júliusban az Alkotmánybíróság utasította az Országgyűlést a vonatkozó törvény módosítására, hogy a magánszemélyek adójuknak ugyanolyan részét ajánlhasák fel a nem bevett, mint a bevett vallási csoportoknak; az Országgyűlés az év végéig ennek nem tett eleget. Az állam büntetőeljárás indított a Szcintológia Egyház ellen és ismét megtiltotta, hogy új székházba költözzenek. Az Alkotmánybíróság alkotmányellenesnek találta azt az ászothalmi rendeletet, amely megtiltotta a burka viseletét. Muszlim csoportok Orbán Viktor miniszterelnök és más magas rangú tisztségviselők muzulmánellenes kijelentéseit sérelmezték. Zsidó vezetők aggodalmukat fejezték ki a magyar származású neves amerikai zsidó üzletember ellen folyó kormányzati kampány miatt, mely szerintük antiszemita cselekedetekre indíthat.

Előfordultak támadások és gyűlöletbeszéd-események muszlimok és zsidók ellen, ezen belül holokauszttagadás is, valamint érkeztek jelentések egyházi tulajdont ért vandalizmusról. Muzulmán vallási csoportok pedig muszlimellenes támadásokról számoltak be, amit ők főleg a kormány muzulmánellenes retorikájának tulajdonítanak, és szerintük az áldozatok gyakran félnek bejelenteni az eseteket a rendőrségnek. Zsidó vallási csoportok arról számoltak be, hogy a verbális antiszemita incidensek szintje az előző évihez hasonló maradt. A Závecz Research Piac- és Társadalomkutató Intézet egyik felmérése szerint a válaszadók 60 százaléka a muzulmánokat, míg 27 százaléka a zsidókat találja nagyon veszélyesnek az ország jövője szempontjából. Egy másik 2016-os felmérésből az derült ki, hogy a megkérdezettek egyharmada erősen antiszemita vagy mérsékelt antiszemita nézeteket vall, 53 százalékuk pedig túlzottnak tartja a holokauszt áldozatainak számáról általánosan elfogadott becsléseket. Februárban szélsőjobboldali szervezetek, köztük neonáci csoportok 600 tagja vonult fel Budapesten és más településeken, hogy megemlékezzenek azokról a náci és magyar katonákról, akik a szovjetekkel vívott harcban veszítették életüket. A demonstráción az egyik csoport vezetője a Waffen SS-t éltette. Novemberben a Tett és Védelem Alapítvány (TEV) antiszemitizmus-konferenciát szervezett.

Az Amerikai Nagykövetség és az országba látogató amerikai kormányzati tisztségviselők a Miniszterelnökségen, a Külgazdasági és Külügyminisztériumban és az Emberi Erőforrások Minisztériumában (EMMI) találkoztak magas rangú tisztségviselőkkel, hogy közbenjárjanak a vallásszabadság érdekében és sürgessék az egyházakról szóló törvény felülvizsgálatát, valamint

azoknak a rendelkezéseknek a módosítását, amelyek bizonyos kisebbségi vallási csoportok elleni korlátozásokat és diszkriminációt eredményeztek. Az amerikai tisztségviselők kifejezésre juttatták a kormány muzulmánellenes retorikájával és a Szciantológia Egyház körüli vizsgálattal kapcsolatos aggályait. Az amerikai tisztségviselők különböző vallási csoportokkal találkoztak, hogy megvitassák a fokozódó antiszemitizmust és muzulmánellenességet, továbbá megbeszéléseket szerveztek vallási vezetők részvételével a vallásszabadság megvitatására.

I. FEJEZET - A NÉPESSÉG VALLÁSOK SZERINTI MEGOSZLÁSA

Az Egyesült Államok kormányának becslése szerint Magyarország népessége 9,9 millióra tehető (2017. júliusi becslés). A magyar kormány nem gyűjt hivatalos adatokat a vallási hovatartozásról, de a 2011. évi népszámlálás tartalmazott ezzel kapcsolatban egy fakultatív kérdést. A 73 százaléknyi választ adó 51 százaléka vallotta magát római katolikusnak, 16 százaléka reformátusnak, 3 százaléka evangélikusnak, és kevesebb mint 1 százaléka zsidónak, míg 23 százaléka nem adott meg vallási kötődést, és 2 százaléka jelezte azt, hogy ateista. A népesség összesen kevesebb mint 5 százalékat tömörítő vallási csoportok közé tartoznak a görög katolikusok, a Hit Gyülekezete (egy pünkösdista csoport), a Szciantológia Egyház, orosz és egyéb ortodox keresztény felekezetek, egyéb keresztény csoportok, buddhisták és muzulmánok. A zsidó népesség főként a fővárosra koncentrálódik, a többi vallási csoport az egész országban elosztva él.

II. FEJEZET - A KORMÁNYZAT HOZZÁÁLLÁSA A VALLÁSSZABADSÁG KÉRDÉSÉHEZ

Jogi keretrendszer

Az alaptörvény, az ország alkotmánya rendelkezik a lelkiismeret és a vallás szabadságáról, ideértve annak szabadságát is, hogy valaki új vallást válasszon vagy áttérjen egy másik vallásra vagy hitrendszerre, illetve egyedül vagy közösségben, nyilvánosan vagy elvonulva, vallásos tevékenységek és szertartások révén – ideértve többek között az istentiszteleteket, a vallási szertartásokat és az ünnepeket – szabadon kinyilváníthassa vallásos hitét vagy meggyőződését. Tiltja a vallási diszkriminációt és az olyan beszédet is, amely „bármely vallási közösség méltóságának megsértésére irányul”.

Az Alaptörvény preambuluma kinyilvánítja, hogy „elismerjük a kereszténység nemzetmegtartó szerepét” nemzetünk értékeinek ápolásában, és „becsüljük országunk különböző vallási hagyományait”. Az Alaptörvény különválasztja a vallási közösségeket az államtól, és kinyilvánítja a vallási csoportok autonómiáját. Az Alaptörvény szerint az állam kérésükre együttműködhet a vallási közösségekkel közösségi célok érdekében.

Végrehajtó törvények olyan kettős rendszert határoznak meg a vallási közösségek számára, amely egyrészt a „bevett egyházakból” másrészt a „vallási tevékenységgel foglalkozó szervezetekből” (vallási szervezetek) tevődik össze. Az állam a bevett egyházakkal működik együtt közösségi célok érdekében az Alaptörvényben körvonalazott módon. Egyik kategória sincs keresztény szervezetekre korlátozva.

A vallási szervezetek a bevett egyházi státuszt az EMMI-hez benyújtott kérelemmel, majd alkalmasság esetén az Országgyűlés kétharmados szavazatával nyerik el. Ezután az egyház törvényi úton felkerül a bevett egyházak listájára. A minisztériumnak hatvan napon belül kell döntést hoznia azzal kapcsolatban, hogy a kérelmező csoport teljesíti-e az adminisztratív kritériumokat, amelyek különböző dokumentumokat és minősítési követelményeket foglalnak magukba. Egy vallási csoport akkor kaphatja meg a bevett egyház státuszt, ha legalább 20 éve

működik Magyarországon vallási szervezetként (ebben az esetben tagságának létszáma legalább a teljes népesség 0,1 százaléka, vagyis kb. 10 ezer fő), vagy legalább 100 éve működik nemzetközileg (ebben az esetben a csoport külföldi kötődését legalább két külföldön elismert, „hasonló tantételű” egyháznak kell igazolnia). A kérelmező csoport tevékenysége nem sértheti sem az Alkotmányt, sem más jogszabályokat, sem pedig más csoportok jogait és szabadságait. A csoportnak azt is bizonyítania kell, hogy elsődleges célja vallási tevékenység végzése; rendelkeznie kell a hitét és szertartásait formálisan rögzítő dokumentummal, belső szabályokkal, továbbá kinevezett vagy választott ügyintéző és képviselő testületekkel; és hivatalosan nyilatkoznia kell arról, hogy az általa végzett tevékenységek nem sértik sem a törvényeket, sem pedig mások jogait. A döntés meghozatala előtt az Emberi Erőforrások Minisztériumának konzultálnia kell egyetemi végzettségű jogással, vallástörténésszel, hittudóssal vagy szociológussal. Az EMMI döntése ellen a kérelmezők fellebbezést nyújthatnak be a Fővárosi Közigazgatási és Munkaügyi Bírósághoz és végül az ország legfelső joghatóságához, a Kúriához is.

Az EMMI a kérelmező csoport alkalmasságával kapcsolatban hozott kedvező döntését követően benyújtja a kérelmet a parlament igazságügyi bizottságához, amely hatvan napon belül nyilvános meghallgatásra hívja be a csoport képviselőjét, és értékelést nyújt be a parlamentnek arról, hogy az adott csoport megfelel-e a további kritériumoknak. Ezek a kritériumok a következők: a csoport nem jelent nemzetbiztonsági fenyegetést (ezt a parlament nemzetbiztonsági bizottsága méri fel); a csoport tevékenysége nem sérti a fizikai és a mentális egészséghez, valamint az élet és az emberi méltóság védelméhez való jogot; alapító dokumentumai, taglétszáma, közszolgáltatásokat nyújtó intézményeinek hálózata és az alapján, hogy a nagyobb társadalmi csoportok milyen mértékben férnek hozzá az általa nyújtott szolgáltatásokhoz, a csoport alkalmas arra, hogy hosszú távon együttműködjön az állammal a közösségi célok megvalósítása érdekében.

A bevett egyházi státuszra vonatkozó kérelem jóváhagyásához kétharmados többségű döntésre van szükség, amiről az Országgyűlésnek az igazságügyi bizottság indítványától számított hatvan napon belül kell szavaznia. Ha a vallási csoport megkapja az Országgyűlés jóváhagyását, akkor az állam köteles különleges működési engedélyeket biztosítani számára annak érdekében, hogy támogassa a közérdekű tevékenységekben való részvételét. Ha a parlament elutasítja a kérelmet, a döntést részletesen indokolni kell, és azt a kérelmező csoport 15 napon belül megtámadhatja az Alkotmánybíróság előtt. Arra az esetre, ha az Országgyűlés nem intézkedik 60 napon belül a törvény nem ír elő szankciót, és a parlament tétlensége ellen jogorvoslati lehetőség sincs.

Az egyházakról szóló 2011. évi törvény automatikusan törölte a nyilvántartásból több mint 300 vallási csoportot és szervezetet, melyek korábban elismert egyházi státusszal rendelkeztek. E szervezeteknek új kérelmet kell benyújtaniuk, ha vissza akarják nyerni ezt a státuszt, és az ilyen kérelmek elfogadásához is a parlament kétharmados jóváhagyása szükséges.

Az egyházakról szóló törvény 27. „bevett egyházat” sorol föl, köztük a következőket: Katolikus Egyház, különböző protestáns felekezetek, ortodox keresztény vallási csoportok, egyéb keresztény felekezetek, pl. az Utolsó Napok Szentjeinek Jézus Krisztus Egyháza (mormonok) és a Hetednapos Adventista Egyház, az Üdvhadsereg, több zsidó felekezeti csoport, valamint az egyetlen hindu vallású csoport, a Magyarországi Krisna-tudatú Hívők Közössége. A felsorolásban szerepelnek olyan buddhista és muszlim szervezetek is, amelyek több csoportot tömörítenek, így a bevett egyházak listája összesen 32 vallási csoportot tartalmaz.

A törvény felhatalmazza a Fővárosi Törvényszéket egy csoport vallási szervezetként történő bejegyzésére, ha az legalább tíz alapító taggal rendelkezik, és az elsődleges célja olyan vallási tevékenységek végzése, amelyek sem az Alkotmányt, sem bármely jogszabályt, sem pedig más közösségek jogait és szabadságait nem sértik. A szervezet tagjai csak természetes személyek lehetnek, jogi személyek, pl. társaságok vagy más egyesülések nem. A bíróság köteles jóváhagyni minden olyan kérelmet, amely megfelel mindezeknek a kritériumoknak. A kérelmezőnek be kell nyújtania a szervezet nevét és címét, az alapító tagok nevét és címét, a

csoport jogi képviselőjének azonosító adatait és megbízási időszakát, a csoport alapító dokumentumát, valamint egy nyilatkozatot arról, hogy a szervezet elsődleges célja vallási tevékenységek végzése. Ha a bíróság elutasítja egy szervezet kérelmét, a döntés megfellebbezhető a Fővárosi Ítéltáblánál.

Minden bejegyzett vallási közösség használhatja hivatalos nevében az „egyház” szót, függetlenül attól, hogy a csoportot hivatalosan elismerte-e az Országgyűlés „bevett egyházként”. Sem a bevett egyházak, sem az Országgyűlés által el nem ismert bejegyzett vallási szervezetek képviselői nem kötelesek nyilvánosságra hozni olyan információt, amelyet híveik hitük gyakorlása során osztottak meg velük (pl. gyónási szertartások keretében).

A Társaság a Szabadságjogokért (TASZ) civil szervezet jelentése szerint a be nem jegyzett vallási szervezetek számára is biztosított a hitéleti szolgáltatásokkal kapcsolatos védelem. A be nem jegyzett csoportok szabadon működhetnek és élhetnek hitéletet, de nem illeti meg őket a kizárólag a bejegyzett vallási közösségeknek biztosított jogállás, továbbá nem élhetnek bizonyos jogokkal és előjogokkal.

Állami hivatalok a törvény erejénél fogva nem határozhatják meg és nem felügyelhetik, hogy a vallási csoportok milyen tevékenységeket végeznek a hitük alapján. A csoportok tanait, belső szabályait és szabályzatait az állam nem vizsgálhatja felül, nem módosíthatja, és nem is szerezhet érvényt azoknak. Nevüket, jelképeiket és szertartásaikat a szerzői jogi törvény, épületeiket és temetőiket pedig a büntetőjogi törvény védi. A TASZ szerint a be nem jegyzett felekezeteket is megilleti a szerzői jog és néhány más jog védelme, de a törvény nem fogalmaz egyértelműen arról, milyen mértékű ezen más jogok védelme.

Az Alkotmány egységes rendszert állapít meg az Alapvető jogok biztosának hivatalára (ombudsman) vonatkozóan. Az ombudsman megvizsgálja az alapvető jogokkal, ezen belül a vallási szabadsággal kapcsolatos sérelmeket, és általános vagy speciális intézkedéseket kezdeményez az orvoslásukra.

A bevett egyházak rendelkeznek néhány olyan privilégiummal, amelyek más vallási szervezetek számára nem állnak rendelkezésre, például nagyobb mértékben jutnak állami támogatáshoz, és a vallási tevékenységükhöz kapcsolódó pénzügyi műveleteiket nem ellenőrzi az állam. A bevett egyházak és a különböző közszolgáltatásokat, például egészségügyi ellátást, oktatást vagy más szociális szolgáltatásokat nyújtó intézményeik („belső egyházi jogi személyek”) minden közszolgálati tevékenységük vonatkozásában automatikusan jogosultak teljes állami támogatásra (a kiegészítő támogatással járó szolgáltatásban részesülő személyek száma alapján nyújtott finanszírozásra). A vallási szervezetek is átvehetnek vagy létrehozhatnak közszolgáltatást nyújtó intézményeket, és jogosultak az ilyen intézmények dolgozóinak bérét fedező, létszamarányos állami támogatásra. Továbbá ilyen intézmények is folyamodhatnak kiegészítő költségvetési támogatáshoz.

A saját iskolákat működtető bevett egyházak és vallási szervezetek is kapnak állami támogatást a felvett tanulók száma alapján, továbbá a dolgozói bérekre, de a működési költségeket fedező kiegészítő támogatás csak a bevett egyházaknak jár automatikusan. A törvény szerint a vallási szervezetek kérelmezhetik az EMMI-nél az iskolák működési költségeinek fedezésére nyújtott kiegészítő támogatást (ami a teljes költségeik körülbelül 30%-át fedezi). Ezekről a kérelmekről a minisztérium eseti alapon dönt.

Az adófizetők jövedelemadójuk egy százalékát felajánlhatják egy-egy nem kormányzati (civil) szervezetnek (NGO), köztük vallási szervezeteknek is, valamint további egy százalékát egy-egy bevett egyháznak (ám más vallási szervezeteknek nem), amely azután azonos összegű kiegészítő támogatást kap a kormánytól. Július 14-én az Alkotmánybíróság alkotmányellenesnek nyilvánította azt a rendelkezést, mely szerint az adófizetők adójuk egy százalékával nem támogathatnak nem bevett vallási közösségeket. A határozat szerint minden vallási közösségnek – a nem bevett vallási szervezeteknek is – jogot kell biztosítani ahhoz, hogy a személyi

jövedelemadó egyházaknak járó egy százalékát megkaphassák. A bíróság nem tért ki arra, hogy a döntés a be nem jegyzett vallási csoportokra is vonatkozik-e. A bíróság kötelezte a parlamentet arra, hogy december 31-ig módosítsa a törvényt. Az Alkotmánybíróság kimondta, hogy az állam különbséget tehet a vallási közösségek között és maga határozhatja meg, mely közösségeket kívánja támogatni; ugyanakkor döntését nem erőltetheti rá az állampolgárokra és nem korlátozhatja azok vallási választási lehetőségeit. A bírósági végzés azután született, hogy egy állampolgár beperelte a Nemzeti Adó- és Vámhivatalt.

A bevett egyházak és a vallási szervezetek is szabadon, saját kívánságaik szerint használhatják fel az adófizetők által felajánlott összegeket. A személyi jövedelemadó kötelezettsége alól csak a bevett egyházak tisztségviselői mentesülhetnek, meghatározott esetekben. Ha egy az elismert egyházak listájáról 2011-ben törölt vallási csoport földterülettel rendelkezett, azt az ilyen csoport jogutódjaként működő vallási szervezet megtarthatja. Mezőgazdasági földterületet nem vásárolhatnak sem a vallási szervezetek, sem a bevett egyházak. A bevett egyházak ajándékként vagy örökségként szerezhettek új mezőgazdasági földterületet, de a vallási szervezetek nem.

Ha bevett egyház vagy vallási szervezet megszűnik (pl. feloszlatta magát) és nincs jogutódja, vagyona az állam tulajdonába kerül, amely azt közszolgáltatások finanszírozására használja fel. Erre akkor is sor kerülhet, ha a kormány által kezdeményezett folyamatban az Alkotmánybíróság kimondja, hogy a bevett egyház tevékenysége sérti az Alaptörvényt, és ezt kétharmados parlamenti többség megerősíti. Az Alkotmánybíróság a Fővárosi Törvényszék kérésére is kibocsáthat állásfoglalást azzal kapcsolatban, hogy egy vallási szervezet tevékenysége sérti-e az Alaptörvényt.

A Szentszékkal kötött egyezmények szabályozzák az állam és a katolikus egyház közötti kapcsolatot, ezen belül például a közszolgáltatások és a vallási tevékenységek finanszírozását, valamint a kommunizmus idején államosított ingatlanokkal kapcsolatos kártérítési igények rendezését. Ezek a megállapodások az állam és más vallási csoportok közötti kapcsolatok szabályozásában is irányadók, de vannak eltérések az állam által a különböző vallási csoportoknak nyújtott jogokban és privilégiumokban. Az állam hivatalos megállapodást kötött a Magyarországi Református Egyházal, a Magyarországi Evangélikus Egyházal, a Magyarországi Zsidó Hitközségek Szövetségével (Mazsihisz) és négy ortodox egyházal.

A honvédségi és rendvédelmi állomány tagjai magánemberként és a munkahelyükön is szabadon gyakorolhatják vallásukat, ha hittevékenységük nem ütközik a szolgálati kötelezettségeikkel. A katolikus, református és evangélikus egyházaknak, valamint a zsidó hitközségeknek automatikus felhatalmazásuk van tábori lelkészi szolgálat végzésére a honvédségnél, a többi bevett egyháznak és a vallási szervezeteknek ezt kérvényezni kell.

A büntetés-végrehajtási intézetek általában megengedik, hogy a fogva tartottak szabadon gyakorolhassák vallásukat, ideértve azt is, hogy joguk van a vallásuknak megfelelő étrendhez (pl. kóser, vegetáriánus vagy sertéshús-mentes ételekhez). A börtönökben folytatott lelkipásztori szolgálathoz minden bevett egyháznak és vallási szervezetnek engedélyt kell kérnie. A belépés megtagadása ellen az Büntetés-végrehajtás Országos Parancsnokságához, az ügyészséghez vagy az ombudsmanhoz lehet fellebbezést benyújtani. A fogvatartottak hetente háromszor jogosultak közösségi vallási szolgálaton részt venni, valamint felügyelet nélkül tarthatnak kapcsolatot a bevett egyházak és a vallási szervezetek belépési engedéllyel rendelkező képviselőivel. A különleges biztonsági körletben elhelyezett elítéltek kizárólag egyéni lelki gondozásban részesülhetnek, közösségi vallási programokon nem vehetnek részt. Az előzetes letartóztatásban lévő fogvatartottak esetében az ügyész vagy a bíró a bünyogi nyomozás időszakában korlátozhatja a személyes kapcsolattartást egy vallási képviselővel, de a közösségi vallási szolgálaton való részvételt nem.

A bevett egyházaknak automatikus felhatalmazásuk van lelkipásztori szolgálat folytatására a kórházakban, míg a vallási szervezeteknek erre engedélyt kell kérniük.

Az állam által működtetett általános iskolák első nyolc osztályában kötelező hetente egy hit- és erkölcsstan vagy csak erkölcsstan óra. A diákok és szüleik a valamelyik bevett egyház képviselője által tartott hit- és erkölcsstan, vagy az iskola valamelyik tanára által tartott erkölcsstan órát választhatják. A vallási felekezetek maguk dolgozhatják ki a hit- és erkölcsstan órákhoz tartozó tankönyvüket és tananyagukat. A magániskolákban nem kötelező a hit- és erkölcsstan vagy az erkölcsstan tanítása. A bevett egyházak jegyzékében nem szereplő vallási szervezetek nem végezhetnek vallástanítást az állami iskolák tantervének keretein belül, de nyújthatnak tanterven kívüli fakultatív oktatást, ha azt a diákok vagy a szülők igénylik.

A bevett egyházaknak és a vallási szervezeteknek jogukban áll saját iskolákat nyitni. Emellett a vonatkozó jogszabály feljogosítja a bevett egyházakat és a vallási szervezeteket, hogy az Emberi Erőforrások Minisztériumával kötött hivatalos megállapodás alapján átvállalják közoktatási iskolák működtetését. Ilyen esetekben az állam továbbra is finanszírozza az iskolákat. Az átvételt a vallási közösség, az iskola tanárai, az érintett szülők vagy az iskola fenntartója kezdeményezheti, de az átadásra csak abban az esetben kerülhet sor, ha a vallási közösség megszerzi a szülők és az iskolában tanuló nagykorú diákok több mint ötven százalékának támogató aláírását. Az új alapítású vagy a közintézményi státuszúból átalakult egyházi iskolák egyaránt szabadon, állami beavatkozás nélkül végezhetik a vallásoktatást, és kötelezővé tehetik a hittant, helyette választható erkölcsstan órák nélkül. Az állam két évente felülvizsgálja mind az egyházi, mind a közoktatási iskolák működését annak biztosítása érdekében, hogy az összhangban legyen az állami normákkal.

Az Alaptörvény tiltja az olyan beszédet, amely sérti bármely vallási közösség méltóságát. A jogszabályok a gyűlöletkeltés mellett a vallási közösségek vagy tagjaik elleni „erőszakra buzdítást” is tiltják, és az elkövető három évig terjedő börtönbüntetéssel sújtható. A jogszabályok szerint, ha valaki erőszakkal vagy fenyegetéssel korlátoz egy másik személyt vallása szabad gyakorlásában, azzal bűncselekményt követ el, amely három évig terjedő szabadságvesztéssel büntethető. Ha valakit vallási hovatartozása miatt támadás ér, az elkövető három évig terjedő szabadságvesztéssel büntethető.

A valamilyen vallási csoporthoz való (vélt vagy valós) tartozás miatt elkövetett fizikai támadás egytől öt évig terjedő szabadságvesztéssel büntethető bűncselekménynek számít. A papi rend tagjai ellen elkövetett támadás pedig közszolgálatot ellátó személy elleni erőszaknak minősül, és egytől öt évig terjedő szabadságvesztéssel büntethető. Az a személy, aki egy vallási csoport bármely tagja elleni erőszak előkészítésében részt vesz, szabálysértést követ el, amely két évig terjedő szabadságvesztéssel büntethető.

A jog tiltja a holokauszt, illetve a nemzetiszocialista és kommunista rendszerek által elkövetett népirtás és egyéb emberiség elleni bűnök nyilvános tagadását, megkérdőjelezését vagy elbagatellizálását, és az ilyen tetteket három évig terjedő szabadságvesztéssel bünteti. A büntető törvénykönyv értelmében szabálysértésnek minősül a horogkereszt, a náci SS-jelvény vagy a nyilaskereszt nyilvános viselése, megjelenítése és terjesztése olyan módon, amely sérti az emberi méltóságot vagy az áldozatok emlékét, és az elkövető öttől kilencven napig terjedő időszakra őrizetbe vehető.

A vonatkozó jogszabály automatikusan felfüggeszti azon országgyűlési képviselők mentelmi jogát, akik gyűlöletet keltenek valamely vallási közösség ellen, vagy nyilvánosan tagadják a kommunista vagy a nemzetiszocialista rendszer által elkövetett bűnöket. Ilyen okból egyetlen országgyűlési képviselő mentelmi joga sem került felfüggesztésre.

Az ország ratifikálta a Polgári és politikai jogok nemzetközi egyezségokmányát (ICCPR).

Az állam által alkalmazott gyakorlatok

Összefoglaló bekezdés. Az év végéig az Országgyűlés nem tett eleget az Alkotmánybíróság júliusi határozatának és nem módosította az egyházügyi törvényt úgy, hogy a magánszemélyek

ne csak a bevett egyházaknak, hanem bármilyen vallási csoportnak felajánlhassák adójuk egy százalékát. Az Emberi Jogok Európai Bírósága (EJEB) kártérítés megfizetésére kötelezte az államot egy vallási csoport számára a bevett egyházi státusz visszavonásával járó veszteségek ellensúlyozására. A törvényi kötelezettség ellenére a parlament nem szavazott annak a 14 vallási csoportnak a jegyzékbe vételéről, melyeket korábban erre alkalmasnak találtak. Az állam büntetőeljárást indított a Szciantológia Egyház ellen és másodsorra is elutasította a csoport kérelmét, hogy budapesti székházba költözzenek. Az Alkotmánybíróság alkotmányellenesnek találta azt az ásothalmi rendeletet, amely megtiltotta a burka viseletét és korlátozta a múzezin tevékenységét. A bevett egyházak arról számoltak be, hogy az államtól kapott pénzügyi támogatás korlátozza őket abban, hogy a nyilvánosságot foglalkoztató ügyekben foglaljanak állást. Muszlim csoportok Orbán Viktor miniszterelnök és más kormányzati tisztségviselők muzulmánellenes kijelentéseit sérelmezték. Zsidó közösségek aggodalmuknak adtak hangot amiatt, hogy Orbán Viktor miniszterelnök kivételes államférfinak nevezte a zsidótörvényeket aláíró Horthy Miklóst. A kormány részéről folytatódott a kampány és nyilvános üzengetés a magyar származású neves amerikai zsidó üzletember, Soros György ellen, és ez a zsidó vezetők szerint antiszemita cselekedetekre indíthat.

Az év végéig az Országgyűlés nem tett eleget az Alkotmánybíróság júliusi határozatának, mely az egyházügyi törvény alkotmányellenesnek talált rendelkezéseinek módosítását írta elő. A bíróság szerint az adózóknak biztosítani kell azt, hogy személyi jövedelemadójuk egy százalékát bármely vallási felekezetnek, és nem csupán bevett egyháznak ajánlhassák fel. Ezen túlmenően a parlament ismételen elmulasztotta módosítani az egyházügyi törvény azon rendelkezéseit, amelyeket az Alkotmánybíróság 2015-ben alkotmányellenesnek ítélt amiatt, hogy a vallásfelekezetek jogállásának módosításához szükséges feltételek teljesítéséhez előírt rövid (négy hónapos) jogvesztő törvényi határidő sérti a vallásszabadságot. Egy külön esetben az Alkotmánybíróság az EJEB 2014. évi döntésével összhangban 2015-ben megállapította, hogy a törvény azon előírása, mely a lakosság 0,1%-ával egyenlő minimális taglétszám meglétéhez, továbbá minimális működési időhöz (százéves nemzetközi vagy 20 éves hazai működéshez) köti a vallási szervezetek bevett egyházként való elismerését, sérti a semlegességre és pártatlanságra vonatkozó EJEB előírást.

2016 decemberében a Nemzeti Adatvédelmi és Információszabadság Hatóság adatvédelmi vizsgálatot indított a Szciantológia Egyház ellen. A vallási közösség szerint a hatóság számos iratot és aktát foglalt le a közösség budapesti és nyíregyházi irodáiból, többek között (a lelki fejlődéssel kapcsolatos jegyzeteket tartalmazó) ún. PC-dossziékat, melyek az egyház szerint a hívők és a lelkészek közötti bizalmas kommunikációkat tartalmazzák. Az egyház szerint a PC-dossziék lefoglalása sérti a magánélethez fűződő jogokat és a tagok szabad vallásgyakorláshoz fűződő jogait. Ugyanabban a hónapban a Szciantológia Egyház jogi ellenlépést tett az elkobzások miatt, az egyház néhány tagja pedig az ombudsmannál tett panaszt. Október 17-én a az Adatvédelmi Hivatal jelentést tett közzé, mely – a Szciantológia Egyház szerint – az egyház spirituális gyakorlatait tudatmanipulációnak nevezte, amit a szcientológusok tagadnak.

A Szciantológia Egyház szerint az Adatvédelmi Hivatal ezután panaszt nyújtott be az Egyház ellen a személyes adatokkal való visszaélés miatt, majd az elkobzott anyagokat átadta a Nemzeti Nyomozó Hivatalnak (NNH). Október 18-án a Nemzeti Nyomozó Hivatal 60 munkatársa rohamozta meg a szcientológusok budapesti székházát, ahol iratokat foglaltak le és lezárták az épületet. Október 19-én lehetséges bűncselekmény felderítése érdekében a NAV bűnügyi részlege házkutatást végzett a Szciantológia Egyház budapesti irodáiban és 15 más helyszínen. A szcientológusok szerint a hatóságok befagyasztották az egyház bankszámláit és zálogot tettek budapesti székházára. Az Egyház szóvivője a házkutatást „adatvédelemnek álcázott vallási elnyomásnak” minősítette. A hatóságok szerint az akciók háttérben nem a Szciantológia Egyház vallási nézetei álltak, hanem a személyes adatok gyűjtésére és tárolására használt módszerekkel kapcsolatos aggályok. Az egyház szerint a razzia után tagjaik az Adatvédelmi Hivatal, az adóhivatal és a parlament előtt is demonstráltak. A kormány nem ismeri el bevett egyházként a Szciantológia Egyházat, de jóváhagyta vallási szervezetként való nyilvántartásba vételét.

Április 25-én az EJEB 3 millió euró (3,6 millió dollár) kártérítés megfizetésére utasította az államot a Magyarországi Evangéliumi Testvérközösség (MET) részére a közösséget 2012 és 2014 között ért veszteségek ellentételezésére, miután az állam visszavonta a MET „bevett egyházi” státuszát. 2016. december 28-ig nem született kártérítési megállapodás az állam és a MET között. Az állam végül október 16-án, az EJEB által kitűzött október 25-i határidő előtt fizette ki a megítélt összeget.

Annak ellenére, hogy az EMMI korábban 14 kérelmezőt talált alkalmasnak a jegyzékbe vételre, az Országgyűlés egyik kérelem ügyében sem tartott szavazást a vonatkozó 60 napos intézkedés határidő lejártá előtt. December 20-án az Alkotmánybíróság alkotmányellenesnek minősítette a 60 napos határidő elmulasztását a parlament részéről. Az EMMI arról számolt be, hogy az év folyamán egyetlen vallási csoport sem nyújtott be új kérelmet a bevett egyházi státusz iránt.

Áprilisban az Alkotmánybíróság alkotmányellenesnek találta azt a 2016-os ásothalmi rendeletet, amely megtiltotta a burka és csador viseletét, továbbá azt, hogy műezzin hívja imára a híveket. A bíróság azzal indokolta döntését, hogy az önkormányzatok nem hozhatnak közvetlenül alapjogot érintő, korlátozó szabályozást.

Januárban a kormány másodszor utasította el a Szciantológia Egyház új budapesti székhelyére és imahelyére vonatkozó használatbavételi engedély megadását. A kormány az első kérelmet 2016 májusában utasította el, majd utasította a szcientológusokat az épület kiürítésére. Januárban a Szciantológia Egyház fellebbezte a használatbavételi engedély megtagadását a Budapesti Közigazgatási és Munkaügyi Bíróságon és kérelmezte az épület kiürítésére vonatkozó rendelet felfüggesztését. Október 12-én a bíróság megtagadta a rendelet felfüggesztését. Az Egyház fellebbezte ezt a határozatot, a fellebbezésben az év végéig nem született döntés. A Szciantológia Egyház ügyvédei szerint Budapest „rosszhiszeműen” járt el, és a közösség komolyan aggódott amiatt, hogy a város elveheti tőlük székházukat és imahelyüket.

Az állam a vallási felekezeteknek nyújtott pénzügyi támogatás közel 94 százalékát ismét a bevett, a sajtó nem hivatalos szóhasználatában a „négy történelmi” egyháznak és más vallási csoportoknak adta, így a Római Katolikus Egyháznak, a Magyarországi Református Egyháznak, az Evangélikus Egyháznak és a zsidó közösségnek. A kormány szerint a vallási elköteleződést feltüntető állampolgárok 94 százaléka a négy történelmi egyházhoz kötődik.

A november 9-i állapot szerint az év során a kormány 59,2 milliárd forintot (229 millió dollárt) utalt át a bevett egyházaknak többféle tevékenységükhöz, ideértve az épületek karbantartását, a vallásoktatás, a kulturális és közösségi programok támogatását, a közösségi beruházásokat és az egyházi alkalmazottak fizetését. A kormány további finanszírozást is juttatott a közoktatási és szociális szolgáltatásokat nyújtó egyházaknak. A bevett egyházaknak nyújtott 59,2 milliárd forintos támogatásból a Katolikus Egyház 38,7 milliárd forintot (150 millió dollárt), a Református Egyház 9,4 milliárd forintot (36,4 millió dollárt), az Evangélikus Egyház 2,9 milliárd forintot (11,2 millió dollárt), a Mésziasz 2,7 milliárd forintot (10,4 millió dollárt), az Egységes Magyarországi Izraelita Hitközség (EMIH) pedig 762 millió forintot (2,95 millió dollárt) kapott. A bevett egyházaknak nyújtott állami támogatás keretében tucatnyi egyház kapott pénzügyi segítséget épületeik felújítására és közösségi programok szervezésére. E támogatás keretében az állam két részletben összesen 2,4 milliárd forintot (9,3 millió dollárt) adományozott az Orosz Ortodox Egyháznak, melynek a népszámlálási adatok szerint összesen 2400 híve van. Sajtótárgyalások szerint ebből a pénzből saját templomot építhetnek a hívek Hévízen, ugyanis az ország nyugati részében eddig nem volt orosz ortodox imahely.

Néhány bevett egyház aggodalmát fejezte ki amiatt, hogy ha a nyilvánosságot foglalkoztató ügyekben foglalnának állást, az állam megvonná tőlük a pénzügyi támogatás egy részét, mely sok esetben költségvetésük kétharmadát vagy még ennél is nagyobb részét adja.

December 27-én az állam további 88 milliárd forint (340,5 millió dollár) támogatást ítelt meg egyes bevett egyházaknak és vallási felekezeteknek. A teljes összegből csaknem 59 milliárd forintot (228,3 millió dollárt) a Református Egyház kapott.

Az adóhatóság szerint a bevett egyházaknak juttatott egyszázalékos adófelajánlások értéke és száma is jelentősen csökkent mindegyik nagyobb egyháznál. A Katolikus Egyháznak juttatott felajánlások összege a 2016-os 2,6 milliárd forintról (10,1 millió dollárról) 2017-ben 2,2 milliárd forintra (8,5 millió dollárra) csökkent. A három legnagyobb történelmi egyház – a Katolikus, a Református és az Evangélikus Egyház – összesen közel 450 millió forintot (1,7 millió dollárt) és 120 000 adófizetőt veszített. Egyházi vezetők aggodalmukat fejezték ki amiatt, hogy ha folytatódik ez a trend, az egyházak még inkább rászorulnak az államra, melynek következtében gyengül vallási autonómiájuk. A parlament az év közben úgy módosította a törvényt, hogy 2018. január elsejétől az adófizetőknek nem kell évente rendelkező nyilatkozatot tenniük; nyilatkozatuk visszavonásig érvényes.

A 2016-17-es tanévben az általános és középiskolák 14,3 százalékát működtették bevett egyházak és 0,1 százalékát vallási szervezetek. Az óvodák (3-7 éves korcsoport) 7,2 százalékát bevett egyházak és 0,1 százalékát vallási szervezetek. A vallási közösségek (bevett egyházak és vallási szervezetek) által működtetett óvodákba, általános és középiskolákba kb. 207 600-an jártak, a 2015-16. évi 204 ezerrel szemben. E diákok fele a katolikus egyház által fenntartott iskolákban tanult.

Az év folyamán egyházi szervezetek 107 918 személy részére nyújtottak szociális és 8992 személy részére gyermekvédelmi szolgáltatásokat. (A feladatok 32,4%-át a Katolikus, 27,1%-át a Református és 12,96%-át a Magyarországi Baptista Egyház végezte.)

Szeptember 14-én az EJEB elutasította azt a panaszt, amelyet a Magyarországi Református Egyház egyik fegyelmi okból felfüggesztett lelkipásztora nyújtott be 2009-ben arra hivatkozva, hogy a magyar bíróságok nem foglalkoztak az Egyház ellen benyújtott pénzügyi keresetével. A lelkész 2007 és 2009 között nyújtott be kereset, majd fellebbezéseket, melyek nyomán végül a Legfelsőbb Bíróság úgy határozott, hogy a vita egyházi törvényt érint és kívül esik a bíróság hatáskörén. Az EJEB határozata szerint a magyarországi bíróságok megállapítása, mely szerint az ügyre inkább az egyházi, mint a magyar állami törvények vonatkoznak, nem volt ésszerűtlen.

Sokszor számoltak be érezhetően muzulmánellenes retorikáról, amelynek kormányzati tisztségviselők és politikusok adtak hangot, a legmagasabb szinten is. Muszlim csoportok muzulmánellenesnek nevezték a kormány azon kijelentéseit, melyek szerint a többségében muszlim vallású menedékkérők és migránsok veszélyt jelentenek az ország és Európa jövőjére és képtelenek integrálódni az európai társadalomba. November 3-án, Gulyás Gergely, a kormányzó Fidesz parlamenti frakciójának vezetője kijelentette, hogy „Magyarországon nem lesz mecset; mi erre [a terrorista cselekményekre] így tudunk reagálni”. E megjegyzésre válaszul Bolek Zoltán, a Magyarországi Iszlám Közösség (MIK) elnöke nyilatkozatot tett közzé, mely részben így szólt: „Több éve saját bőrünkön tapasztaljuk az iszlamofóbiát, s sajnálatosnak tartjuk, hogy eddig ... más egyházak képviselői nem álltak ki a minket érintő nyilatkozatok ellen!”

Július 22-én a romániai Tusnádfürdőn Orbán Viktor miniszterelnök Európa kereszténytelenítéséről beszélt és arról, hogy „az Európai Unió vezetői most készítik elő Európát arra, hogy átadja a területét egy új, kevert, muszlimizált Európának.” Bolek Zoltán MIK elnök, aki szerint közösségének tagjai szinte kizárólag magyar állampolgárok, magas rangú kormányzati tisztségviselők és egyes újságírók muzulmán- és migránsellenes kijelentéseit okolta a muzulmánokkal szemben tanúsított gyűlöletéért az országban. Zsidó csoportok aggodalmukat fejezték ki amiatt, hogy a társadalom bizonyos csoportjait, jelen esetben a migránsokat és az iszlámot támadó közbeszéd más kisebbségekre vagy vallási felekezetekre is áterjedhet.

Az Európai Parlamentben tett májusi felszólalásában Orbán Viktor miniszterelnök a magyar származású, zsidó vallású, holokauszt túlélő, amerikai állampolgárt és üzletembert

„Magyarországot támadó pénzügyi spekulánsnak” titulálta, akinek „tevékenysége európaiak millióinak életét tette tönkre.” Frans Timmermans, az Európai Bizottság alelnöke szerint a miniszterelnök antiszemita hangot ütött meg. Ezután Szijjártó Péter külügyminiszter kijelentette, hogy „bár [Soros Györggyel] a magyar kormányban vannak vitái, de ezeknek semmi köze a milliárdos vallásához, származásához.”

Júliusban a kormány plakátkampányt indított. A plakátok az üzletembert ábrázolták azzal a felirattal, hogy „ne hagyjuk, hogy ő ne vessen a végén”. Heisler András, a Mazsihisz elnöke nyílt levélben szólította fel Orbán Viktor miniszterelnököt a kampány leállítására, mely nem antiszemita, de antiszemita indulatokat kelthet. Vandálok festékszóróval a „Pusztulj rohadt zsidó” szavakat és az üzletember nevét fújták egy buszmegállóra és padjára, Budapesten és szerte az országban pedig „Büdös zsidó” feliratot firkáltak az üzletember arcára; a feliratokról készült képek széles körben megjelentek az interneten és a közösségi oldalakon is. Heisler András szerint a feliratok „Magyarország történetének sötét időszakait idézik”.

Egy június 21-i ünnepségen Orbán Viktor miniszterelnök „kivételes államférfiúnak”, nevezte a II. világháború idején Magyarországot kormányzó, Hitler-szövetséges Horthy Miklóst, aki a két világháború közötti időszakban aláírásával hozzájárult a zsidóellenes törvények életbe lépéséhez. Heisler András, a Mazsihisz elnöke közleményben jelentette ki, hogy a nevével jelzett korszak antiszemitizmusa, továbbá hatszázezer magyar zsidó és a doni hadsereg több tízezer magyar katonájának haláláért viselt felelőssége miatt a Horthy-korszakot „hiba példaként állítani a jövő generációja elé.”

Július 18-án, Benjamin Netanjahu látogatása során Orbán Viktor miniszterelnök kijelentette, hogy Magyarország bünt követett el, amikor nem védte meg a zsidó származású állampolgárait a II. világháború alatt. A miniszterelnök ismét hangsúlyozta, hogy Magyarországon „zéró tolerancia van az antiszemitizmussal szemben”.

Amikor Orbán Viktor és Benjamin Netanjahu miniszterelnökök látogatást tettek a Dohány utcai zsinagógában (mely Európában a legnagyobb, a világon pedig a második legnagyobb zsinagóga), Heisler András, a Mazsihisz elnöke üdvözölte Orbán Viktor azon szavait, melyeket az ország és a nácik második világháborús együttműködéséről szóltak, de megjegyezte, hogy a „holokausztot még mindig kétarcú módon ítélik meg.”

Február 14-én, nem sokkal a szélsőjobboldali csoportok, köztük neonácik által Budapesten és az ország más településein szervezett tüntetések után Orbán Viktor miniszterelnök találkozott Heisler Andrásal. Heisler „elfogadhatatlannak” nevezte a tüntetéseket és a miniszterelnök ígéretet tett arra, hogy a kormány megtalálja a törvényes megoldást az ilyen események megakadályozására. A jelentések szerint a felek azt is megvitatták, hogyan segíthetné az állam a 2016-ban leégett zuglói zsinagóga újjáépítését.

November 21-én a zsidóság politikai és polgári emancipációjáról szóló törvény 150. évfordulójára szervezett rendezvényen, Latorcai Csaba társadalmi és örökségvédelmi ügyekért, valamint kiemelt kulturális beruházásokért felelős helyettes államtitkár kifejtette, hogy Magyarországon ismét reneszánszát éli a zsidó kultúra, a kormány pedig értéként tekint erre a több mint ötezer éves szellemi és lelki örökségre. Latorcai szerint „Európa és benne hazánk megmaradása és megerősödése a zsidó-keresztény hagyományokból gyökerező hit mélységeiben és az őszinte párbeszédben keresendő.”

Július 5-én a Chabad Lubavics mozgalomhoz tartozó Egységes Magyarországi Izraelita Hitközség (EMIH) központban bemutatták a Talmud új magyar fordítását. Köves Slomó, az EMIH rabbija köszönetet mondott a kormányban a „szpirituális örökség megőrzéséhez nyújtott támogatásért és együttműködésért.” Soltész Miklós, az Emberi Erőforrások Minisztériumának egyházi, nemzetiségi és civil társadalmi kapcsolatokért felelős államtitkára a vallási és kulturális gyökerekhez való visszatérést sürgette, beszélt a zsidóság virágzó kulturális életéről és

elmondta, hogy az elmúlt években a kormány milyen sok zsinagóga felújításához adott politikai és pénzügyi támogatást.

Júliusban Fazekas Sándor földművelésügyi miniszter felavatta Európai legnagyobb kóser liba vágóhidját Csongrád megyében.

Egy december 15-i interjúban Vona Gábor, a Jobbik pártelnöke kijelentette, hogy centristább irányba tolta a Jobbikot és nem fognak visszatérni szélsőjobboldali gyökereikhez vagy az antiszemita felszólalásaihoz. Vona szerint „lehetetlen elképzelni olyan antiszemita kifejezéseket, amelyek korábban előfordultak a Jobbikban, vagy ha mégis megtörténnének, akkor azokat a lehető leghatározottabban szankcionálnák.”

A kormány ebben az évben sem tett lépéseket az új holokauszt múzeum és oktatási központ (Sorsok Háza) létrehozása érdekében; a projekt függőben maradt, noha a múzeum fizikai infrastruktúrája már 2016 végén elkészült. Egyes zsidó csoportok és történészek azt a bírálatot fogalmazták meg, hogy a múzeum igyekezne elfedni Magyarország és Horthy Miklós holokausztban játszott szerepét és ehelyett a magyar megmentők szerepét emelné ki. Magas rangú kormányzati tisztségviselők többször hangsúlyozták, hogy a múzeum megnyitására csak akkor kerül sor, ha a zsidó közösség képviselői is jóváhagyják a kiállítás anyagát.

Magyarország tagja a Nemzetközi Holokauszt Emlékszövetségnek (IHRA).

III. FEJEZET - A VALLÁSSZABADSÁG TÁRSADALMI TISZTELETBEN TARTÁSA

Az érintett közösségek beszámolóí szerint az előző évhez képest nőtt a fizikai és verbális muzulmánellenes támadások száma, míg az antiszemita incidensek szintje nagyjából azonos maradt. A két csoport elleni incidensek között volt több támadás, diszkriminatív eljárás, gyűlöletbeszéd és vandalizmus is.

A Tett és Védelem Alapítvány által létrehozott Brüsszel Intézet januártól júniusig 16 antiszemita gyűlöletbeszédéről és két zsidóellenes rongálásról szerzett tudomást. A csoport 2016 folyamán 48 antiszemita cselekményt regisztrált, szemben a 2015. évi 52 és a 2014. évi 37 antiszemita incidenssel. A 2016. évi incidensek között egy fenyegetés, 10 rongálás (köztük horogkeresztek és más náci szimbólumok felfestése), továbbá 37 gyűlöletbeszéd volt. Utóbbiak nagyrészt a közösségi médiákban jelentek meg.

Az 5-10 ezer tagot számláló MIK, a két jelenleg működő muszlim közösség egyike fokozódó muzulmánellenességről számolt be, de nem közölt statisztikai adatokat. A MIK és a Magyarországi Muszlimok Egyháza szerint közösségeik tagjai félelemben élnek a fizikai és verbális támadásoktól és zaklatásoktól. Sulok Zoltán, a Magyarországi Muszlimok Egyházának vezetője szerint közösségének tagjaira negatívan hat a migráns- és muzulmánellenes retorika. Sulok hozzátette, hogy közösségének számos tagja nem jelenti az incidenseket, mert szerintük a hatóságok úgysem intézkednének hathatósan. Muszlim szervezetek szerint az emberek gyakran a terroristákkal azonosítják a muzulmánokat, a nőket pedig fenyegetés érheti a fejkendő viselete miatt.

Bolek Zoltán MIK elnök szerint a közösségi oldalakon, például a Jihad Watch Facebook oldalon gyakoriak a verbális támadások és sértő kommentek, megjegyzések, melyek gyűlöletet keltenek és többször a muszlim közösség elleni tettekre buzdítottak. Az elnök szerint a közösség jelentette, hogy naponta köpnek le vagy zaklatnak verbálisan fejkendőt viselő muszlim nőket, de ők általában nem jelentik ezeket az incidenseket a rendőrségen, mivel ott nem reagálnak szimpátiával az ilyen panaszokra. Bolek felszólította az egyházakat és más vallásokat, hogy nyilvánítsanak szolidaritást a muszlimok iránt és lépjenek fel a gyűlöletbeszéd ellen.

A Závecz Research Piac- és Társadalomkutató Intézet áprilisi, körülbelül 1000 fős felmérése szerint a válaszadók 60 százaléka a muzulmánokat nagyon veszélyesnek, 22 százaléka pedig kissé veszélyesnek találta az ország jövője szempontjából. A zsidókat 27 százaléuk tartotta nagyon veszélyesnek és 21 százaléuk kissé veszélyesnek.

Áprilisban a TEV nyilvánosságra hozta a Medián Közvélemény- és Piackutató Intézet által végzett felméréseken alapuló 2016. évi jelentését a hazai antiszemitizmusról. A jelentés azt a következtetést vonta le, hogy az ország lakosságának körülbelül egyharmada táplál antiszemita nézeteket, a „kognitív” antiszemitizmust (fogékonyság sztereotípiákra, téveszmékre, összeesküvés elméletekre) és az „affektív” (a zsidók elutasítása érzelmi alapon) is számításba véve. 2015 és 2016 között a kutatók szerint az „erősen antiszemita” és a „mészkelt antiszemita” nézeteket vallók részaránya nem változott (20, illetve 13 százalékon állt). A holokausztagadás tekintetében a válaszadók 11 százaléka (héttel több, mint 2006-ban) mondta, hogy nem voltak gázkamrák a koncentrációs táborokban, 18 százalék állította, hogy a zsidók „találták ki” a holokauszt történetek nagy részét, és 24 százalék mondta, hogy a zsidó áldozatok száma sokkal kisebb volt annál, amit általában állítanak.

November 29-én zsidó vezetők, politikusok és biztonsági szakértők tárgyaltak az antiszemitizmusról a „Biztonságban vannak-e az európai zsidók?” című, TEV által szervezett konferencián. Egyes felszólalók az iszlám bevándorlókat nevezték „veszélyesnek” és antiszemitizmussal vádolták a Jobbik pártot. Az előadók között volt az Amerikai Zsidó Bizottság (AJC) és az Európai Biztonsági és Együttműködési Szervezet (EBESZ) egyik képviselője is, aki dicsérte a kormányt az antiszemitizmus visszaszorítása érdekében tett intézkedésekért, ám aggodalmát fejezte ki a zsidók biztonságával kapcsolatban Európában, potenciális kapcsolatot látva a muzulmánok bevándorlása és a zsidóellenes megnyilvánulások között. Az előadó kijelentette, hogy bizonyos nacionalista mozgalmak antiszemita elemeket is hordoznak magukban. Az előadó azt is kifejtette, hogy a közelmúltban a történelem megváltoztatására és torzítására tett kísérletek – ideértve a második világháború idején aktív, antiszemita magyar vezetők rehabilitálására és a velük kapcsolatos szoborállításra, valamint az új holokauszt múzeum építésére tett kísérletet – csorbítja az ország nemzetközi hírnevét. Két másik felszólaló azért bírálta a kormányt, hogy kódolt antiszemita szavakat használ egy zsidó üzletember ellen folytatott kampányban. Mikola István biztonságpolitikai és nemzetközi együttműködésért felelős államtitkár a Külgazdasági és Külügyminisztérium képviseletében hangsúlyozta, hogy „folytatnunk kell a harcot az antiszemitizmus minden formája ellen és kötelességünk mindent megtenni azért, hogy mindenki szabadon gyakorolhassa vallását...”

Márciusban a MIK kulturális központot és imaházat nyitott Budapest egyik kerületében. A központ névadója Germanus Gyula, a XX. századi neves orientalista professzor, az iszlám szakértője. Rozgonyi Zoltán, a kerület fideszes alpolgármestere szerint sok helyi lakos aggodalmát fejezte ki az új központ miatt. Hivatkozva az Európai Városi Chartára, mely szerint mindenkinek joga van biztonságos, erőszaktól mentes településen élni, a helyi önkormányzat felelőssége a helyi lakosok biztonságának a garantálása. Karácsony Gergely, a kerület ellenzéki polgármestere (Párbeszéd párt) magánszemélyek közti adásvételnek nevezte az ügyet, amellyel kapcsolatban az önkormányzatnak véleményezési és tájékoztatási kötelezettsége nincs. A polgármester hozzátette, hogy közigazgatási intézkedés csak akkor hozható, ha a MIK megszegi a szabályokat. A sajtó képviselői előtt Bolek Zoltán MIK elnök a „béke házána” nevezte az épületet és hangsúlyozta, hogy ott sem szélsőséges nézeteknek, sem erőszaknak nincs helye. A MIK nyilvánosan biztosította a polgármestert arról, hogy a közösség tiszteletben kívánja tartani a törvényeket.

Február 6-án szélsőjobboldali szervezetek, köztük neonácik és a második világháború idején a nácikkal kollaboráló Nyilaskereszt Párt szimpatizánsai tartottak nagygyűlést Budapest egyik prominens parkjában és az ország több nagyvárosában, hogy a „becsület napján” megemlékezzenek azokról a náci és magyar katonákról, akik megpróbálták kitörni a Budapestet ostromló szovjet csapatok gyűrűjéből 1945-ben. A budapesti nagygyűlésen Tyirityán Zsolt, a Betyársereg elnevezésű milicista fasiszta csoport volt vezetője a Waffen SS náci paramilitáris csoportot élte: „Elismerés és tiszteletem a Waffen SS-nek! Dicsőség a Waffen SS-nek!”

December 9-én szcientológusok tüntettek Budapesten a Szcientológia Egyház és más felekezetek vallásszabadságáért, valamint tiltakoztak az egyházügyi törvény ellen, mely vallási csoportok százait, köztük a Szcientológia Egyházat törölte az egyházak jegyzékéből. A helyi sajtó becslése szerint körülbelül százan, a Szcientológia Egyház szerint viszont több mint 1500-an vettek részt a tüntetésen. A budapesti Szcientológia Egyház sajtókapcsolati vezetője, Miklovicz Attila szerint „válaszút elé került a vallásszabadság Magyarországon”. Egy másik szcientológus, Vojtilla Tímea kijelentette: „Azt akarjuk, hogy a kormány biztosítsa a valódi vallásszabadságot, és ne hagyja, hogy bizonyos hivatalok akadályozzák a vallásunk szabad gyakorlását.” A demonstráció a Szcientológia Egyház hitvallásának felolvasásával ért véget.

Június 17-én Budapest III. kerületében, az Attila Nagykirály szálloda udvarán felavatták Horthy Miklós kormányzó mellszobrát. A perkátai polgármester és a helyi önkormányzat májusban jóváhagyta egy másik Horthy mellszobor felállítását, de a tiltakozások hatására visszavonták az engedélyt. Az alkotást végül Kálozon, egy magánkézben lévő kastélyban helyezték el.

Számos szélsőjobboldali etnikai nacionalista csoport, például a Kurucinfó, a Betyársereg, az Erő és Elszántság, valamint a HunHir weboldalán továbbra is jelentek meg antiszemita cikkek.

Június elsején bevándorlásellenes aktivisták a Magyar Iszlám Közösség (MIK) debreceni mecsete előtti járdára festékszóróval egy áthúzott bombát és a középkori keresztes lovagok csatakiáltását, a *Deus vult!* („Isten nevében!”) kifejezést fújták. A csoport egy videót is közzétett, amelyen arcukat nem vállaló aktivistái úgy fogalmaztak, hogy „nem akarnak egy olyan Európában élni, ahol idegen kultúrák taposhatnak több ezer éves örökségünkön,” és arra buzdították az embereket, hogy „mondjanak nemet az iszlamizálódásnak!” Bolek Zoltán a MIK elnöke „felháborítónak” és „hülyeségnek” nevezte az incidenseket hozzátéve, hogy a MIK egy békés közösség, és attól, hogy muszlimok, nem szabadna őket összemosni a terroristákkal. A MIK nem volt hajlandó feljelentést tenni, de a Hajdú-Bihar megyei rendőrség vandalizmus ügyében vizsgálatot indított. A mecsetben körülbelül ezer, Debrecen környékén élő, főleg külföldi diák imádkozott.

Augusztusban megrongálták a holokauszt idején munkatáborokba kényszerített zsidók emlékművét a Budapeستől nyugatra fekvő Balfon. A kormány szóvivője szerint a kormány mélyen elítéli a cselekményt. A rendőrség vizsgálatot indított, de a tetteseket nem sikerült azonosítani.

IV. FEJEZET - AZ EGYESÜLT ÁLLAMOK KORMÁNYZATI POLITIKÁJA

Az Egyesült Államok Nagykövetségének képviselői kormányzati tisztségviselőkkel, köztük a Külgazdasági és Külügyminisztérium, a Miniszterelnökség és az EMMI minisztereivel, államtitkáraival és helyettes államtitkáraival folytatott számos megbeszélésen jártak közben továbbra is a vallásszabadság érdekében, valamint sürgették az egyházügyi törvény felülvizsgálatát és azon rendelkezéseinek a módosítását, amelyek a kisebbségi vallási csoportok diszkriminációját eredményezték. Az amerikai tisztségviselők hangot adtak az iszlámellenes retorika és a Szcientológia Egyház ellen indított vizsgálat miatti aggodalmaiknak is.

A holokauszttal kapcsolatos ügyekért felelős amerikai különmegbízott május 17-20-án Magyarországra látogatott és a nagykövetség munkatársai kíséretében a Miniszterelnöki Hivatalban találkozott kormányzati tisztségviselőkkel, valamint a zsidó közösségek, a Holokauszt Emlékközpont és a Terror Háza Múzeum képviselőivel. A különmegbízott arra ösztönözte a kormány tisztségviselőit, hogy fokozzák erőfeszítéseiket a holokauszt idején zsidóktól elkobozott, mára örökös nélkül maradt vagyonok kárpótlása érdekében és készítsenek leltárt a kárpótlásra váró, örökös nélküli vagyonról. Egy sajtókonferencián a különmegbízott arra biztatta az embereket, hogy kerüljék azon szavak használatát, melyek az 1930-as és 1940-es években antiszemita felhangot kaptak.

A követségi és az idelátogató külügyminisztériumi tisztségviselők találkoztak a zsidó közösségek képviselőivel, hogy megvitassák az antiszemitizmust, a tolerancia és a történelmi igazság oktatásával kapcsolatos kihívásokat, a jogi helyzetüket, a kormánnyal való kapcsolatukat, a kárpótlást és a holokauszt emlékezetét érintő témákat.

Az Egyesült Államok Nagykövetségének tisztségviselői rendszeres kapcsolatot tartottak a vallási közösségek vezetőivel, köztük a négy történelmi egyház, valamint a baptisták, a muszlimok, a MET és a Szciantológia Egyház vezetőivel, hogy megértsék aggályait, előmozdítsák a vallásszabadságot és a vallási toleranciát, továbbá megvitassák az egyházügyi törvény és az iszlámellenes retorika hatásait.

Szeptember 25-én az Amerikai Egyesült Államok Nagykövetségének ideiglenes ügyvivője vallásközi reggelin látta vendégül a Magyar Katolikus Egyház, a Magyarországi Református Egyház, az Evangélikus Egyház és a zsidó vallási közösségek vezetőit, valamint a Magyar Iszlám Közösség és a Magyarországi Baptista Egyház vezetőit, hogy áttekintsék a különböző vallási csoportok jogi helyzetét, pénzügyi függőségüket az államtól, valamint a vallásközi tolerancia fontosságát.

Április 11-én, a Bét Orim Reform Zsidó Hitközség támogatásának jeléül, mely a 2011. évi egyházügyi törvény következtében elveszítette bevett egyházi státuszát, a követségi ügyvivő részt vett a csoport által szervezett Széder vacsorán. Április 19-én az ügyvivő részt vett a Páva utcai Holokauszt Emlékközpontban a holokauszt magyar áldozatainak emlékére szervezett ünnepségen.

Az ügyvivő részt vett és beszédet mondott a Germanus Gyula Iszlám Kulturális Központ megnyitóján március 31-én. Kijelentette, hogy a központ célja a jó gondolatok megosztása, melyek gyökeret verhetnek a kultúrában és erős antitestként szolgálhatnak a félelem, gyűlölet és előítéletek ellen. Június 14-én a Magyar Iszlám Közösség Gül Baba Díjjal tüntette ki az Amerikai Nagykövetséget a magyarországi muzulmán közösségnek az elmúlt tíz éven keresztül nyújtott folyamatos támogatásáért.